

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Misel k proletarskemu dnevu.

Kdo bi med nami z mirno vestjo trdil, da je danes veselo presenečenje, roditi se kot človek? Pes brez gospodarja je zavidanja vreden. Gre, če se mu ljubi, kamorkoli po cesti, gloda kost po svoji volji, družijo se svobodno s sebi enakimi, tri četrtine njegovega življenja mu ne zagreni temna topoglavost advokatskih zakonikov in dresurna znorelost uniformiranih krotiteljev. In predvsem: ne zaveda se, da je pes. Mi pa smo ljudje in težko občutimo pravico, ki določa, da ne smemo biti ljudje. Boriti se nam je za malenkostne udobnosti, ki jih priznavajo psu na cesti.

Takšen je boj, ki ga vodita poedinec in organizacija v sedanjosti. Razlika je ta, da doseže odpor poedincev kvečjemu neznatne hipne uspehe, dočim žanje trajne dobrine samo organizacija z nekim jasnim ciljem. Predpostavljeno seveda, da je ta organizacija enotna in močna, ne toliko po številu svojih članov, marveč predvsem po visoki stopnji njihove zavednosti. Zaveden pa si v socialističnem smislu, če veš, da imaš v okviru našega programa celo vrsto pravic v svoji organizaciji, in če izpolnjuješ na drugi strani brezpogojno svoje dolžnosti.

Organizacija, ki po svojih članih zadostuje tem zahtevam, bo pokazala tudi nazunaj svoj red. In nasprotno trdimo, da se bo organizacija, ki je naznotraj malo vredna, tudi ob nastopu pred javnostjo dokumentirala s svojo gnilobo.

Celjski vsedelavski zlet je eden takšnih usodepolnih nastopov v javnosti, pri katerem odnesejo naše organizacije, ki ga prirejajo, lahko ogromen plus v prospeh svojemu bodočemu delu ali pa nesmrtno zasmehovanje. Ne govorimo o buržoaziji, ki je doslej kakor med sabo zmenjena molčala o naši prireditvi, ampak proletarijat izreče po končanih manifestacijah svojo sodbo. Če se izkažemo železne in trezne, bo rekel, da je v nas rešitev: če bomo manifestirali slabost in kaos, nam bo zaprta pot do njega.

Mi smo mirni. Če smo bili sposobni v tako mikroskopičnem času do potankosti pripraviti vse potrebno za doslej največji skupni nastop slovenskega proletariata in če se je naša masa s tako enodušno naglico odzvala prvemu pozivu celjskih sodrugov, potem se nam ni bati, da bi se očisteno delo naših organizacij v zadnjem polletju ob tej priliki slabo izkazalo. Slovenski proletarec se je v tem času naučil, da ne sme takih slavnostnih prireditev po buržoaznem kopitu jemati kot parado, temveč da mora tudi žniti ravnotako resno manifestirati svojo dozo revnosti in vsečloveške težnje kakor buržoazija s svojimi prireditvami manifestira strašno časovno zaostalost svojih načel.

Prihajamo skupaj, da pokažemo drug drugemu, kako se med seboj poznamo kot bratje v trpljenju. Ista bol nas je združila, z istim upanjem se bijemo za naše odrešenje. Če je bila med nami kdaj kaka neprijazna misel, pozabljena naj bo od tega dne. Saj, če pogledamo naokrog, nam ne bo težko videti, da je vse nič v primeri s tistim velikim ciljem, za katerim strehamo, in da je vse slovensko proletarsko gibanje le dvakraten nič, če ne izpolnjuje svojega namena v primeri z gibanjem svetovnega proletariata. Pred tako mišljo mora izginiti vsaka osebnost. To medsebojno spoznavanje je vendar neka druga programatična točka našega delavskega zleta in je bilo povdario, že v prvem proglasu zletne pisarne. To spoznavanje je tisto, kar nam manjka in zavoljo katerega bi bilo treba, da se večkrat tako sestanemo, vsaj pa vsako leto enkrat. In drugo leto se bo tudi v resnici

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Franciškaška ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 10 Din, za inozemstvo 20 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 80 p.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

zopet zgodilo. Takrat bomo še vse drugače pokazali, kako smo močni, ker bo za nami zopet celo leto ozdravljajočega dela in ker bodo imeli tedaj možnost, da se pripravijo za zlet tudi desetstisoči tistih sodrugov, ki jim letos zavoljo prekratkega časa in gmotnih skrbi ni bilo navzlic najbolj goreči želji mogoče, da pomnožijo armado delavskih manifestov s svojo prisotnostjo.

Če hočemo torej nakratko ponoviti, s katerih vidikov prosmatramo mi dneve 5. in 6. avgusta 1922, bomo rekli: Namenjeni so v prvi vrsti javnemu potrdilu, da so naše organizacije izpolnile svojo vzgojno dolžnost v boju za tiste pravice, ki jih smejo uživati danes psi na cesti, ljudje pa ne; drugič pa so ti dnevi namenjeni medsebojnemu spoznavanju vseh nas, ki se v teh organizacijah zvesto borimo za marksistično misel.

Kdor se udeleži naših zgodovinskih trenutkov s podobnim resnim namenom kakor mi, ne pa zavoljo parade in zabave, pozdravljen kot izklesan kamen v stavbi rdečega nauka!

POZDRAVLJENI!

Mnogo časa je minulo, predno so zmogli jugoslovanski proletarci organizirati skupno manifestacijo.

Oživimo spomin. Pred mnogimi leti so se zbudili prvi »antikristi«, kakor pripovedujejo sivi starčki. To so bili preprosti — delavci, ki so oznanjali — enakost, bratstvo in svobodo, ki so ločili izkoriščance od izkoriščevalcev. Takrat je še živel naš veliki učitelj Marx, kateri je iz utopije ustvaril znanstveni in praktični socializem. Naš prvi apostol socializma je bil raniki Železnikar, katerega je buržoazija preganjala, obsodila in zaprla. Rekli so mu »antikrist« in verni naš narod se je križal kadar je slišal Železnikarjevo ime. Toda — tempora mutantur — časi se spreminjajo. Kmalu je postal več železnikarjev, celo toliko, da jih niti zapirati niso imeli kam. Buržoazija je uvidela, da zdrave ideje ne more s silo pobiti in je socialistično gibanje ignorirala. Črv se ni zmešnil za težko nogo kapitalista in cerkvene inkvizicije, ampak je glodal in glodal.

Minula so leta in antikristov je bilo mnogo, toliko jih je bilo, da so se ustrašili gibanja tisti, kateri so se mu smejali.

Samj smo bili preslabi, posebno, ker mehka duša slovenskega kmeta ni imela prilike slišati resnice, ampak je slepo dirjala za farizejskimi frazami »božjih namestnikov«. Opirati se je morala slovenska četa borcev za uresničenje proletarskih idej drugam. Tuji narodi so nas učili.

Nastalo je mesarsko klanje v mesnici svetovne vojne. Zaspalo je naše gibanje. Moralo je, ker so bili bajoneti številnejši, kot pa sulice proletarske falange.

Toda črv je grizel in pregrizel vrv. V propad so padle krone, narodi, so se

dvignili. Nož jih je naučil socializma, v krvi so se napili zdrave ideje in vstali so.

Slovenci so tudi drveli v pustni ples narodnega osvobođenja. Otroci se vesele maškerade in tudi mi smo se je. Pijani smo bili veselja. Takrat je bilo naše gibanje močno.

Toda veselili se nismo dolgo. Zvižaja je ukanila resnico. Reakcija je zajahala, kapitalizem se je smejal, slovenski proletarec pa je stokal pod tem jarmom, sam, popolnoma sam.

Še hujše je nastalo. Zdrave ideje so pomazali. Sovražnik socializma se je ugneznil med nas same in kmalu je učene hotel več vedeti kot učitelj. Nezavedni so drveli čez drn in strn, dokler jih nista Zaloška cesta in »Obznana« ustavila. Malo je ostalo zavednežev, malo je bilo zdravih borcev. Lečili smo jih in jih moramo še danes. Toda danes to bolno telo že hodi brez palice.

Dne 6. avgusta t. l. prihiti proletarijat cele države, da pokaže kako se razvija, kako postaja močan. Velik dan je ta v zgodovini jugoslovanskega delavstva. V nedeljo hosta v bratskem objemu Slovence — Srb — Hrvat. In ta objem ne bo hinavski. Mi ne poznamo na Radičev, ne Pribečevićev. Mi ne poznamo avtonomšev, niti centralistov. Mi poznamo samo trpine in s temi se bomo združili, da izboljšamo naše življenje.

Sodrug, v nedeljo si podamo roke. Svetu bomo pokazali, da živimo. Poparjeni bodo, ko bodo videli marširati proletarsko vojsko. Plapolali bodo rdeči prapori in proletarska pesem bo odmevala, da bo svet slišal, kako smo se zdramili.

Zato pozdravljeni!

Svobodni k „Svobodi“!

Čudni nazori so razširjeni med našimi sodrugi v kulturnem delavskem gibanju. N. pr.: Tajnik neke krajevnne politične organizacije mi je rekel: »Na »Kres« se načeloma ne naročim, ker delujem izključno le na političnem polju.« Tajnik neke strokovne centrale mi je pa povedal še lepše: »Sodrug, vaše povesti v »Kresu« so lepe, a verujte mi, da nimam časa, da bi jih bral. Pa to itak ni za nas moške; to naj čitajo ženske, da se zjočejo.«

Res je, ženske bi se morale zjokati, pa ne nad mojimi povestmi, pač pa nad takšnimi socialisti, kakor sta tista dva tajnika! Kako bi mogla moja mama, ki ne zna ne čitati, ne pisati, napisati roman, komponirati simfonijo, kako bi mogel jaz, ki ne znam niti ene ravne črte potegniti, narisati, naslikati tiste nadebudne tajnike? Daleka in strma je pot, ki vodi do tistega vrhunca, katerega mora doseči vsakdo, ki hoče uspešno politično delovati, kajti politika je takorekoč široka reka, je morje, kjer se stekajo vse reke, vsi potoki družabnega življenja. Kdor hoče biti dober politik, mora natanko poznati vse te reke, rečice, potočke. Poznati mora vse potrebe družbe, v kateri živi. Politika je takorekoč krona kulture. Kdor ni hodil v kulturno šolo, ne more biti stebber te krone; kvečjemu balast je, ki na kroni sedi in jo pritiska k tlom. »Delavstvo je treba zbuditi«, mi je dejal eden od tistih dveh tajnikov!

Kaj to pomeni »zbuditi«? Ali morda razume dotičnik pod besedo »zbuditi«: spustiti tiste ogromne sile, ki so skrite v širokih masah proletariata v svet, da divjajo, da zlezajo čez bregove in poderejo tudi tiste majhne zgradbe, ki nam jih je dosedanja kultura dala? Ne zbuditi — preobraziti je treba te mase, preobraziti jih v socialistične. Preobraziti je treba te sile, da bodo tekale v ozki turbini, druga poleg druge, da bodo tvorile čudeže, liki turbinam in kanalom, ki bodo v doglednem času onemogočili sušo, raztopili severni in južni pol, oplodili Saharo in dr. — Ne zbuditi jih — one so zbuje, so žive — ampak pokazati jim pot! In to je v prvi vrsti naloga delavske kulturne šole.

Groba materija je živa, je sila — toda brezoblična je, ali pa jo oblikuje vladajoči svetovni nazor — t. j. kapitalistični. Te sile bo koristno porabil edino le socializem. In naša prva šola v to svrhu je kulturna socialistična organizacija. Le tak sodrug bo postal dober socialist, ki bo to šolo dovršil z dobrim uspehom, ki bo svoj nazor v svetu in življenju uravnal po smernicah, ki jih je v tej šoli dobil. Potem bo tudi politično delovanje drugače izgledalo — potem bo politično delovanje res krona kulture ne pa smrad in gniloba.

Tako kulturno organizacijo imamo pri nas v SDJZ »Svoboda«, ki pa žal životari, mesto da bi živela. Životari pa ta organizacija zato, ker so mnogi naših »voditeljev« in »prvakov« krvavo potrebni naukov, ki bi jih tam dobili, predvsem pa socialistične morale, ki je duša socialistične kulture. Mnogi se norčujejo, češ, povej nam, ali ni črka a enako socialistična kakor buržujska. Res je — toda motivi, ki me ženejo, da to črko a porabim tako ali tako, so različni, in v tej razliki je bistvo. Tiste, ki so tako duhoviti, bi vprašal tako-le: »Ali priznavate, da je razlika med moralo katoliško in socialistično? Ali vidite razliko med človekom, ki vidi cilj svojemu življenju v oblakih in človekom, ki vidi cilj in zmisel svojemu življenju na zemlji? Ali priznavate, da je razlika med svetovnim nazorom (in svetovni nazor je tudi kultura), ki pravi: poedinec je vse, družba pa le toliko vredna, kolikor koristi poedincu, in svetovnim nazorom: Družba je vse, poedinec pa velja le toliko, kolikor koristi družbi. Jasnno je, da se tukaj moramo ločiti, kajti kultura, ki podpira uboj, tatvino in goljufijo, ni in ne more biti naša kultura! Naša kultura je kultura neomejene pravičnosti!

To kulturo gradi naša »Svoboda«. Mnogostransko je njeno delo in naporeno. Pa gre naprej, kajti zemlja se vrti in solnce stoji, četudi je dejal papež, da zemlja stoji in se solnce vrti! »Svoboda« gre naprej — a šla bi bolj naprej, prišla bi bila do cilja, če bi vzgajala v prvi vrsti našo deco. Ustanoviti bi morala mladinske odseke, ki bi naj bili protiutež šoli in mnogovrstnim kapitalističnim mladinskim

organizacijam, protiutež javnemu mnenju, tistemu prokletemu javnemu mnenju, ki je najboljšo orožje kapitalistične nemoralnosti. Manjka nam prostorov — res je to; zato pa lahko delamo danes vsaj s predavanji. Za predavanja dobimo, če le hočemo, vedno prostore.

Druga važna stran je protialkoholna propaganda z vidika socialistične morale. Ta protialkoholna propaganda, ki mora biti propaganda za popolno vzdržnost med delavstvom, bo delavstvu marsikaj odkrila, o čemer se mu sedaj niti sanja ne. A delavstvo je treba pripeljati k tem predavanjem. In predavati je treba do onemoglosti. Ne pa ziniti: »Delavstvo se za to ne zanima, ne boš imel uspeha«. Kdor tako govori, je že porušil temelje! In to delajo mnogi naši sodrugi, ki se že »dvajset let borijo v stranki, ki vedo, kako je treba delati.« Ravno pri tej propagandi moremo pokazati prav lahko na razliko med našim in kapitalističnim stališčem, kajti povedati moramo, da se bomo rimo proti alkoholizmu zato, ker ta škoduje družbi ne pa poedincu. Še bolj moramo precizirati naše stališče in reči moramo: »In če bi alkohol v majhnih količinah poedincu koristil, bi se moral vsak poedinec tej koristi odreči z ozirom na družbo (v ostalem: nič ne more meni resnično koristiti, kar škoduje družbi!), kajti krasti ni dovoljeno, dasi more to meni osebno koristiti; to škoduje mojemu sosedu, tangira moralno, ki je praksa etike, dogovora sklenjenega med človeško družbo.«

Vsa predavanja morajo stremiti za tem, da parirajo silam vladajočega kapitalističnega nazora. Predavatelj mora biti odkritosrčen, mora, četudi se obsova, ži pri delavstvu, bičati ta nazor, ga izruvati iz širokih mas. Verujte, kapitalistični svetovni nazor živi svoje intenzivno življenje v masah ravno tako kakor v kapitalistih, ki imajo slučajno milijarde. Bičati mora ta nazor, ruvati korenino za korenino, pa če to še tako boli. Le tako bo mogla obstojati v bodočnosti resnična socialistična družba, ne pa družba »rdečih« kapitalističnih harlekinov!

Telovadne odseke imamo! Tudi tu ne gre v prvi vrsti za telovadbo! Gre za socialistično vzgojo! Telovadba mora slu-

Amerikanska pomoč.

Kaj za to, če prihaja pomlad v viharju in povodnji! Iz te črne naplavine bo vzklila bujna rast!

Ivan Cankar.

Naša delavska družina je bila strašno revna. Zato tudi precej nerodna in si niti takrat ni znala pomagati, ko bi bila lahko. Revščina je mati nevednosti, hčerkice, ki sama nikdar ne umrje, če je duševna pridnost ne ubije, pač pa ima to čudovito lastnost, da rodi svojo lastno mater!

Tako sta gospodovali nad našim delavstvom obe čudni sorodnici: revščina in nevednost. Revščina je skrbela za to, da ni bilo kam položiti trudno glavo, nevednost pa je tej glavi branila odpočiti se pri vsemateri naravi...

Tako ni bilo mogoče upati na rešitev iz tega začaranega kolobarja: mati, hči — hči, mati, Neumrjoča, večna je tista hči, ki je zmožna roditi svojo mater!

Pomagati bi mogel edinole stric iz Amerike. Na tako čudežno pomoč pa ni bilo mogoče misliti, amerikanski milijonarski strici le prekmalu pozabijo na svojo delavsko družino v stari domovini.

Vendar se je našel tak stric. Ni imel zlatih milijonov, zato je imel pa milijon

zlatih idealov, s katerimi je znal pripraviti tisoče ameriškanih trpinov, da so si začeli od ust utrjavati in zbirati za dom delavske družine v stari domovini. In zbrali so in poslali so z naročilom, naj si družina postavi tak dom, da bo mogla v njem ne le počivati, temveč tudi delati, duševno delati tako dolgo, da prežene za vselej mater in hčer, revščino in nevednost.

Krasen načrt si je zamislil idealist in tudi izvršil ga je, kakor si ga je zamislil. Z njegovo pomočjo si je kupila družina krasen dom, dobro urejen in kakor zanašalč ustvarjen za preganjanje nevednosti. Vsi so upali, da je družina rešena, vsi — so pozabili, da nič ne pomaga siloma pregnati revščino, ker jo bo nevednost zopet rodila, in da nič ne pomaga zatirati nevednost z naporom posameznega idealista, ker jo ubije edinole duševna pridnost vse družine.

Zgodilo se je tisto, kar se je moralo zgoditi, čeprav je bilo nepričakovano. Delavska družina, za katero je bil dom nabavljen, se ni še nikdar odpočila v njem, niti ni iz njega dobila nikakega zdravila proti nevednosti. Nasprotno, nekatere izmed delavcev so gospodarji tega doma zatirali v zvezi z drugimi trinogi delavstva prav tako, kakor je to v

kapitalističnem redu že v navadi; drugim pa, ki so obupali nad tem domom in so si začeli zato graditi drugega, so nagajali, kar se je dalo, z namenom, da jih spravijo v prepir in sovraštvo. Taki so bili gospodarji doma, ki je bil zgrajen za delavsko družino...

Kako je prišel dom v roke takim gospodarjem? Zakaj jim ga je delavska družina izročila? Da ne bo razlaga zgledom, ga, jo hočemo pojasniti samo z zgledom.

Recimo, da bi bila ta družina dobila denar za svoj dom. Stranki podpornik ne zaupa, pa da pooblastilo kakemu pošteni, češ, ti gospodarji s tem, ki vem, da njaku, češ, ti gospodarji s tem, ki vem, da boš gospodaril pošteno. Ta pošteni pa malo prerad veruje, sam se pa z gospodarskimi posli ne bavi, zato je izmed strankinih pristašev zbral tiste, »ki se na gospodarstvo najbolj razumejo« in kupil skupno z njimi dom, kakor je bilo naročeno. Bal se ni ničesar, saj ima pooblastilo v žepu, da bo odločeval on.

Toda med tistimi pristaši je bila tudi prebrisana glava, ki ni znala le gospodariti, temveč je poznala tudi vse zvijače velikega sveta. Ta glava si je mislila, da se bo dalo pri tem idealnem trgovanju prav lepo zaslužiti brez težav in nevarnosti.

žiti organizaciji in disciplini, brezpogojno pokoravanju poedinca organizaciji, predpodobi (ali podobi v malem) bodoče človeške družbe. Poleg tega mora ta odsek zaenkrat prevzeti nalogo mladinskih odsekov.

Se celo kopico drugih pododsekov imamo: dramatične, knjižniške, tamburaške, pevske, športne itd. V vseh teh odsekih moramo videti rdečo nit: borba za zmago socialistične morale nad vladajočo nemoralno!

»Svoboda« bo vzgojila borce za naše druge organizacije. »Svoboda« je tisti temelj, na katerem stojijo tri sestre: politična, strokovna in gospodarska socialistična organizacija. Zato bi se morala »Svoboda« tudi gospodarsko postaviti na svoje lastne noge, kajti, kako naj bo sicer »Svoboda« temelj vsem drugim organizacijam? Lep primer nam dajejo v tem oziru češke Delavske telovadne ednote, ki vzdržujejo samo iz dohodkov centrale približno 70 uradniških moči. Tudi pri nas pridejo še časi, ko bomo tako daleč, kajti to je vprašanje vzgoje in socialistične morale. Podružnice pa morajo uvideti, da si morajo ustvariti viro stalnih dohodkov, naučiti se morajo z dohodki gospodariti, ne pa prirejati veselice, ki imajo za posledico velikansko moralno in v večini slučajev tudi neposredno materialno izgubo.

Zavedajmo se, da je socialistična družba brez močne kulturne organizacije hiše na pesku, da so socialistične organizacije, ki se niso povzpelle do tega spoznanja, zapisane neoporekljivo životarnju, ki je istovetno smrti.

A. C.

A. Leskošek:

V znamenju zavednosti.

so priredile celjske razredne organizacije I. Vsedelavski zlet 1922 sporazumno s strokovnimi, kulturnimi in političnimi organizacijami.

Misel za tako prireditve ni od včera, ampak je zaživela takoj od začetka, ko je nastala po preobratu potreba, združiti delavske vrste v socialistično fal-

Najprej je rekla, da tak dom ne sme biti na združnem temelju, ker ne vemo, kakšni so združniki znotraj, kako mislijo v srcu, morebiti bi prešli v tabor nasprotnikov in odnesli še dom s seboj. Takrat so bili med delavstvom veliki spori, zato se je marsikomu zdelo pametno, da se dom kupi na temelju delniške družbe. Razložek je ta, da odločuje pri pravi združbi vsak član z enim glasom, pri delniški družbi pa se merijo glasovi po kapitalu, vsak glas je vreden toliko, kolikor predstavlja denarja. Nekaterim se je čudno zdelo, zakaj bi pri delničarju bilo manj nevarno, da uide k nasprotnikom — pa besede niso imeli, »ker niso razumeli gospodarstva«. Ustanovljena je bila delniška družba.

Dalje je želela prebrisana glava, naj bo dom velik. Čeprav ni dovolj denarja, saj se dela lahko tudi s tujim denarjem — mali dom ni zanič! Pri delniški družbi bomo gospodarji, če imamo le dobro polovico delnic v rokah, drugo polovico imajo lahko nasprotniki, pa bodo vendar radi plesali, kakor bomo mi hoteli. Tudi to je obveljalo. Čemu strah, ko ima pa naš pooblaščenec poštenjak tisto dobro polovico sam v rokah? Pa tudi ima prebrisana glava okrog sebe dokaj nasprotnikov, med drugimi tudi dva smrtna sovražnika, saj bošta ta dva sama dovolj

Celjski sodrugi so stali z buržoazijo vedno v najhujših bojih v kulturnem, gospodarskem, političnem boju, sredi narodne razcepljenosti.

Buržoazija je razumela delavstvo razdvajati na dva tabora sebi v prid in sicer v nacionalni in verski tabor. Oba ta činitelja pa sta izrabila nezavednost delavstva, sicer bi brez delavstva in nezavednega kmeta buržoazija ne imela obstanka.

Da bi se buržoaziji (kapitalizmu) vse izvršilo po njeni volji, so se prirejali tudi razni sokolski zleti; orlovski zleti, in ker je bilo v Celju tudi mnogo Nemcev, še nemški »Gauturnertag«. Vse to seveda z velikanskim pompom. Saj so nam še v spominu take prireditve. Leta 1910. jo je imel Sokol na Majdičevem travniku. Tam je bilo videti, kako so delavci in deloma uradniki telovadili, godbeniki (tudi delavci) igrali, liberalna gospoda je pa samo gledala, če so njeni hlapci dovolj trenirani. Bogataši so jahali konje, proletariat je pa korakal peš in delal stafažo. Nič drugače ni bilo leta 1905., ko so prišli v Celje »Deutsche Turner«. Tudi takrat je bilo vse polno delavcev, ki so bili zagrizeni radi pompa, a ne radi zavednosti.

Menj pomembni pri prireditvah take vrste so bili »Orli«, ker za tiste, ki so še ostali klerikalizmu zvesti radi duševne abnormalnosti, je bilo dosti takih, da že telesno niso bili sposobni za kake parade. Klerikalci so si pomagali na drug način: Če ni bil kdo iz navednih razlogov sposoben za »orlovskega junaka«, so ga uvrstili med romarje v Lurd ali v Rim in Jeruzalem. Kdor pa ni imel denarja, da bi napravil dolg zlet z upanjem, da si v »Lurdu« kupi zdravje, ta je pa šel peš na Marijo Pomagaj, ali pa v Petrovče.

Takšnih zletov so klerikalci napravili vsako leto mnogo, zlasti v časih, kadar so bile kakšne volitve.

Povsod so nastopili prvovrstni govorniki (duhovniki), ki so te romarje izrabljali kot svoje politično orožje; izjemali so iz njih tudi denar za cerkvene stavbe itd.

Takšno pogubonosno delo so gospodje okrog rimske internacionale vo-

pazila, da bo vsaka goljufija onemogočena! Po vrhu veljata oba tudi za gospodarska strokovnjaka. Nič strahu! Vse v redu...

Ko je bil pa dom kupljen in je začel poslovati, se je kmalu izkazalo, da vlada v njem po svoje eden izmed »smrtnih sovražnikov« prebrisane glave. Vlada »pametno, dobro, gospodarsko«, toda »slučajno« je vse to gospodarstvo naperjeno proti stranki, za katero je bil dom kupljen. Pritožbe so se množile kar naprej, končno so uvideli tudi manj bistri pristajši, da nekaj ni v redu, in zahtevali, naj se zapreke odstranijo. Šele zdaj so nekdanji »smrtni sovražniki« pokazali, da se pri žepu njih sovražstvo neha: »dobro polovico« delnic so imeli v rokah sami, poštenjaku — strankinemu pooblaščenca so pa prepustili »slabo polovico«. Pa dogovor? — Kaj dogovor? Delnice pokaži, če imaš res več ko polovico! Ali ne poznaš zakonov?

Kaj? Z meščanskimi zakoni me mišiš ogoljufati? Torej res nimaš nič proletarske morale?

Kaj morala! Kaj pa imaš od morale? Zakone moramo spoštovati, kakršni so — proletarskih še ni. Sicer pa — kdo pravi, da te mislim ogoljufati? Ali ne gospodarim dobro? Ali nisem socialist? Boljši nego vsa stranka! Sicer pa — ti imaš

dili več stoletij. Ni čudno potem, da se delavski razred ni mogel otresti klerikalnih in nacionalnih grabelj, v katerih se je nahajal kakor mali ptič v krempljih velikega roparskega ptiča, ki se od malih hrani. Od tod prihaja tudi znamenje »Orla« in »Sokola«, ki si ju že buržoazija slovenskih narodov osvojila, da bi v tem znamenju proletariat nadkraljevala.

To se ji tudi posrečilo, ampak samo do svetovne vojne. V svetovni vojni so se pa oblaki razkrili v momentu, ko je proletariat stal ramo ob ramo v strelskih jarkih in prelival kri za nenasitneže. S tem se je stresla mlačnost posameznikov in skupnosti, prišlo je osvobođenje, ko so se verige raztrgale.

Rešili so se mali narodi verig, skovanih po drugih večjih narodih, vjeli so se pa v domače verige, katere se skušajo prikrivati z narodnim ponosom, torej z nacionalizmom. V takšen napačni nacionalizem skušajo buržuji še vedno zavajati delavce, dasiravno jih na drugi strani izkoriščajo politično, a še bolj gospodarsko s tem, da jim ne plačujejo dela po njegovi vrednosti. Poleg tega kujejo zakone, kakor zakon »o zaščiti države«, po katerih lahko postopajo kapitalisti proti delavcem kakor roparski ptič z malimi ptiči.

Socializem hoče napraviti tej zaslepljenosti konec potem svojih res delavskih stanovskih, kulturnih, gospodarskih in političnih organizacij. Začetek tega dela za samoosvojeitev proletariata je pa bil težak. Zlasti pri nas v Sloveniji, kjer je bil v širših plasteh naroda klerikalizem tako globoko vcepljen, skoraj bi rekel ukoreninjen do kosti. Ni čuda, da so kmalu po preobratu mnogi socializem popolnoma napačno tolmačili ter zašli v razdirajoče valove, eni iz egoizma, drugi (nevedneži) iz komodnosti, ker so bili vajeni verovati v papeža v Rimu in njegove namestnike. Nekateri so spregledali, da je klerikalizem pogubonosan, toda upijani so se zmage ruske revolucije in začeli v njo verovati, a le verovati, delali niso za končni cilj socializma nič, poznali niso, kaj je večina in kaj je manjšina. Kmalu so se tudi te vere naveličali ter zašli zopet nazaj v mlačnost. Takšnih pojavov je bilo vse polno po večjih indu-

vpliv, poskrbi, da stranka ne bo kozlov streljala, posebno da me ne bo napadala, pa bomo zopet prijatelji. Še inserate bom dajal strankinemu tisku, kakor jih dajem zdaj drugim...

Tako se je zgodilo! Nevednost pa, ki je zopet enkrat na novo rodila svojo mater revščino, je postala po porodu tako bohotna, kakor še nikdar. Za mnogo članov tiste delavske družine je postala prebrisana glava bog, ki vse prav stori, kakoli stori. »Saj je res, saj so dober gospodar! Dobro, da jih imamo! Kdo bi gospodaril, če bi jih ne imeli? Je že res, da je bil dom pravzaprav kupljen za nas, pa — zakoni so izkazali, da je naša polovica manjša nego gospodova. Le pridni bodimo, saj so rekli, da bodo z nami, če bomo pridni! Še inserat nam bodo dali!«

Tolikšna je bila nevednost!

Pa ne pri vseh. Bili so, ki so obupali nad tem domom in ki niso hoteli plesati, kakor hoče »dobra« polovica. Zapustili so dom in revščino: »Ni res, da smo revni! Mi delamo in naredili si bomo tudi svoj dom, kajti prav nič si ne damo pri delu nagajati! V viharju in povodnji prihaja pomlad. Zelo mnogo je črne, umazane naplavine, strahopetci se boje, da bo zadušila vse življenje. Mi pa nič. Mi vemo s Cankarjem, da bo vzklikla iz te črne naplavine bujna rast! Naprej!«

strijskih krajih Slovenije in ostale Jugoslavije.

Proletariat celiskega okrožja je ostal od vseh fantastičnih misli neokužen, ohranil je svojo razredno zavednost, zato tudi proslavlja v tem znamenju I. vsedelavski zlet.

Kaj hočemo?

Naša železničarska organizacija je bila pred leti zelo močna. Imeli smo okoli 70 odstotkov železničarjev organiziranih.

Prišli so pa dnevi naše nesreče, pojavile so se temne prikazni in so nam razdejale našo organizacijo, na katero smo bili tako zelo ponosni in za katero so mnogi izmed nas veliko žrtvovali.

Se danes se vprašujemo, kako je bilo to mogoče, kje je vzrok te silne katastrofe?

Na ta vprašanja moramo odgovoriti in točno moramo odgovoriti, ker moramo že sedaj, ko se je pričela naša organizacija zopet ozdravljati, takoj spočetka skrbeti za to, da se izognemo napak, ki so bile prej napravljene. Nič bi nam ne koristilo zopet zbirati člane, jih organizirati, če bi se pa ne znali izogniti vsaj onih napak, ki jih poznamo in radi katerih se je organizacija razbila.

Kaj je bilo napačnega?

V prvih dneh po prevratu so bili železničarji prav za prav edina organizirana sila v državi. Srbska armada je bila potrebna reorganizacije, v Sloveniji in na Hrvaškem pa armade sploh ni bilo. Država ni imela na razpolago niti upravnega in niti policijskega aparata.

Razumljivo je bilo tedaj, da je imela buržuazija velik strah pred železničarji, ki so imeli vsekakor veliko moč v svojih rokah.

V strahu pred železničarji je pričel kapitalizem sistematično delati na to, da moč železničarske organizacije kolikor mogoče zmanjša.

Po eni strani je dajal železničarjem precej dobro plačo, (l. 1918—1919) da jih kolikor mogoče pomiri, da ne bi zahtevali kakih večjih in trajnih svobodščin, po drugi strani je pa pošiljal v železničarske vrste svoje agente z nalogo, razcepiti železničarsko organizacijo v več skupin, ki bi se med seboj bojevale.

Kapitalizmu se je ta načrt žalilob še predobro posrečil.

S precejšnjim povišanjem plač je postal dober del železničarjev za organizacijske posle popolnoma nebrizen. Tudi nekatere sodruge iz vodstva organizacije je ta miloščina tako zmešala, da niso delali nič drugega, kakor hodili okrog železničarjev in se tolkli po prsili češ. — **mi smo vam priborili tak sijajen položaj!**

Mesto, da bi ti sodrugji gledali v bodočnost, so pa uživali sadove nezastužene slave.

Mesto pozitivnega dela — puhla samohvala in fraze!

K temu poglavju je treba tudi povedati, da vzgoja strokovne organizacije, ki gre le za materialnim izboljšanjem, brez moralnih vrednot ni za nič. Žalilob je naš železničar skoro na vseh shodih, časopisju in povsod čital in slišal le razprave o današnjem kruhu. Nič ali pa prav malo govora je bilo o duševni sužnjosti in osvoboditvi iz nje, o človečanstvu in o pravičnejšem svetu — skratka o socialistični družbi.

Mesto socialistične vzgoje — malenkostno kruhorstvo!

Vsi smo že takrat čutili, da v naši organizaciji ni nekaj v redu, a mnogi

mesto, da sami iščejo napak in jih po tem pomagajo odstraniti — so rajši komodno poslušali **plačane demagoge**, ki so prišli oznanjati nov evangelij po naročilu kapitalizma.

Isti kapitalizem, ki je skoro brez pritiska povišal plače zato, da železničarje uspava, je poslal mednje svoje agente, ki so širili radikalne fraze — da je to še vse premalo, druge je zopet poslal, da širijo med železničarji »narodnost« in jih na ta način cepijo.

Odločno trdimo, da bi vsega tega ne bilo, če bi se takrat ko se je plača zvišala, pričela organizatorična borba za kako drugo železničarjem potrebno svobodščino.

Ker je pa vodstvo dopustilo, da so mu mnogi zaspali, ki so mislili, da je že vse doseženo, je bilo demagogom tudi lahko dokazati, da je treba še več — namreč to, kar sploh ni izvedljivo.

To so torej glavni vzroki železničarske polomije in naša naloga bo, da se jih v bodočnosti skrbno izogibamo.

Naša organizacija pridobiva vsak dan novih tal. Tudi oni naši sodrugji, ki so tem raznim demagogom nasledili, danes vedo in če ne vedo, pa vsaj slutijo, da se jih je treba ogibati. Drug za drugim prihajajo, sicer počasi, zato pa stalno k nam, da si v skupnem delu zboljšamo svoj položaj. Sicer skušajo nasprotniki, če že ne morejo železničarjev pridobiti, pa vsaj otežkočavati upostavitve naše organizacije. Zmišljujejo si razne trike o »enotni fronti«, obenem pa stavljajo svoje pogoje, da je treba odstraniti še tega ali onega voditelja, potem so pa takoj pripravljeni sodelovati.

Preje so zahtevali glavo Kopača, češ on je vsega kriv. Mi smo odgovarjali, da je kriv cel odbor, kajti Kopač je bil le tajnik in če bi bil odbor dober, bi poskrbel, da bi šlo boljše, kajti tajnik sam ne sme ničesar odločevati. Odbor, ki je bil od članstva izvoljen, je bil pa seveda zopet tak, kakršno je bilo članstvo.

Tako pridemo slednjič do tega, da smo vsi skupaj te krivde deležni, ker se za svoje zadeve nismo brigali in ker nismo razmišljevali s svojo glavo.

Sedaj ko Kopača ni več v organizaciji, pa prihajajo z zahtevo naj odstranimo Krekiča. Oni ne povedo, kaj je zakrivil, tudi tega ne povedo, da Krekič dela to, kar **centralni odbor** sklene in ta centralni odbor, ki je voljen od članstva na kongresu, bo na kongresu polagal račune in če računi ne bodo poštene bo kongres in nihče drugi, ta centralni odbor odstavil in si bo izvolil boljšega.

Nimamo povoda misliti, da sedanji centralni odbor ni dober — če še zaenkrat ne more izvojevati tega, kar bi rad je to radi tega, ker si šele kuje orožje, s katerim se bo bojeval. **To orožje je pa organizacija.**

Kdor hoče pospešiti naše delo naj pomaga pridobivati in kar je glavno izobraževati člane, kajti kakor ne more strojevodja voziti lokomotive preje, da ima dovoli pare v kotlu, tako ima tudi organizacija le toliko moči, kolikor jo ji člani dajo.

Da končno odgovorimo na vprašanje, kaj hočemo?

Mi hočemo dobro, razredno, s socialističnim duhom prepojeno železničarsko organizacijo, ki bo skrbela za naš današnji kruh in za jutrajšnje osvoboditev.

Kdor hoče isto, naj gre z nami. V organizaciji bo imel iste pravice ko drugi člani in seveda tudi iste dolžnosti. Ni treba nobenih pogajanj in nobenih pogojev. Naš Savez ima svoja pravila, ki veljajo

za vse člane in vsak član ima v organizaciji samo en glas. S tem je enakopravnost zjamčena vsem.

Kdor hoče pa kaj drugega, kdor hoče v kalnem ribariti in s tem še nadalje škodovati železničarjem, naj se pa pripravi za boj.

Ker se bojujemo za pošteno stvar, bo tudi naš boj pošten, a prizanašali ne bomo! Žrtev je dovoli — železničarji so izpili kelih nesreče do dna.

Poštenjaki pomagajte!

Železničar.

DELAVNO LJUDSTVO! SODRUGI!

Naročajte dnevnik »Naprej«, ki stane samo 10 Din mesečno ali vsaj tednik »Ljudski glas« za 2.40 Din mesečno. — **Poostrite najboljše orožje razrednega boja — naš tisk!**

Če pridobi vsak še enega naročnika, bomo še enkrat tako močni — za toliko bo pa tudi oslabela moč nam sovražnega tiska!

Izreži, izpolni, daj v ovitek, prilepi znamko za 10 par in odpošlji odprto kot tiskovina na naslov: **Ljubljana, poštni predal 168.**

Naročam dnevnik »Naprej« tednik
»Ljudski glas« od
na ime:
poklic:
kraj:
pošta:

Priložite poštno položnico, da pošljem naročnino.

V
dne 1922.

lastnoročni podpis.

* Česar ne želiš, prečrtaj

Kulturni vestnik.

»Kres«, družinski list, mesečnik, stane mesečno samo 16 K. Prinaša zelo pestro vsebino, tako da ga ne bi smel pogrešati noben zaveden delavec. Sodrugi naročajte se nanj! (Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Židovska ul. 1/1.)

»Rdeči pilot«, mesečnik prevratne mladine za duhovno revolucijo stane samo 2 Din. Poleg »Kresa« je edina socialistična literarna revija, okoli katere se zbirajo najboljši mladini. Kot senzacionalni prispevek omenjamo Cerkvenikov iz vlecen romana »Greh patra gvardijara« in dramo iz svetovne vojne »V kaverinah«. (Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6/I.)

Politične vesti.

+ **Proti vojni.** Internacionala vojnih žrtev v Parizu je organizirala za 30. prošlega meseca velike manifestacije vojnih žrtev, v vseh državah, kjer ima svoje organizacije. Kakor se poroča so manifestacije izpadle dobro in brez vsakih incidentov. Jugoslovanski invalidi so ta dan prespali. Ti bedni med najbolj bednimi si po nazorih nekaterih invalidnih organizacij mislijo, da niso poklicani sodelovati

pri delu proti militarističnemu nasilstvu kapitalistične družbe. Naše inval. organizacije so preveč prežete absolutistično-imperialističnega duha, zato jim gotovo ne more ugajati mednarodna zveza vojnih invalidov v edinstveno internacionalo. To bodo invalidi enkrat sprevideli.

+ »Slobodna Tribuna« z dne 27. julija t. l. prinaša pod naslovom »Državni pendant« precej zanimivo zgodbo. G. dr. Laza Marković, minister pravde je pri neki priložnosti v skupščini zagrozil g. Vlad. Rističu (novinarju »Epohe«), da ga bo dejansko napadel. Ristič je na ministrov grožnjo objavil v »Epohi« z dne 29. istega meseca, prepis svoje prošnje na šefa policije v Beogradu, v kateri pravi: »Minister pravde g. Laza Marković mi je s svojo izjavo v skupščini zagrozil, da me bo napadel in z menoj telesno obravnaval. Tak napad je že poizkusil narodni poslanec g. Vojislav Janjić. Ker smo v naši državi že prišli tako daleč, da čuvaj javnega reda, minister pravde, grozi s pouličnim napadom, si dovoljujem zaprositi za dovoljenje nošenja orožja in sicer še danes. Če se mi ne da pravica nositi orožja takoj, sem prisiljen nositi samokres še poprej, kakor se mi izda tozadevno dovoljenje. Izjavljam, ker me do danes še ni nihče napadel, da bom po javni grožnji ministra v slučaju morebitnega napada, brez vsakega nadaljnega obotavljanja ubil ministra pravde g. Markovića.« Šef policije ni prošnjo vzel v protokol, niti je ni ugodil.

+ Monopolska uprava društva Srbske Zadrugne banke v Novem Sadu je osnovala veliko tvornico vžigalic. Monopolska uprava je imenovala v odbor tvornice sledeče narodne poslance z razvitim apetitom: Gg. dr. Velizarja Jankovića, dr. Jovana Radonjića in dr. G. Angjelinovića. Ti gospodje bodo seveda sodelovali pri tvornici ter ščitili narodne koristi (!)

+ Belgrad že zopet razburja afera kraljeviča Jurija. »Politika« in »Stari beograjski dnevnik« sta namreč priobčila njegova pisma. Policija je več mest zaplenila, obenem pa prepovedala izhajanje lista »Stari beog. dnevnik« za en dan. Časopis si so že tudi prinesli poročilo o interpelaciji posl. Angjelinića, ki vprašuje, zakaj ni vlada rešila upravičene zahteve kraljeviča Jurija.

+ V Macedoniji snujejo federativno revolucionarno organizacijo, ki naj bi dovedla do neodvisnosti Macedonije, kjer se vrše redni pokolji med Srbi in Bolgari.

+ Madžarska bo že ta mesec prevzela madžarski del južne železnice, za katerega mora plačati 33 milijonov frankov v zlatu, kar pomeni precejšnje poslabšanje gospodarskega stanja.

+ V Italiji so preložili socialistični kongres na konec tega meseca.

+ Iz Italije že zopet prihajajo poročila o nasilju fašistov, ki so že zopet požgali več delavskih domov. Posebno so se odlikovali fašisti v Milanu. Očividno so krivi teh izgrediv delavci sami, ker ni v njih fanatičnega navdušenja za socializem, medtem ko so fašisti prežeti z vso strastnostjo z nacionalizmom.

+ Bratislavski »Slov. Dnevnik« poroča, da so odpotovali trije atentatorji v češkoslovaško republiko z namenom umoriti več čeških državnikov, med njim tudi ministrskega predsednika dr. Beneša. List poroča, da je ta njegova vest absolutno točna.

+ Nemčija je odgovorila na francosko noto, da bo poskušala plačati vojno odškodnino 15. t. m., da pa odklanja pravico Francije do represalij v nasprotnem slučaju.

+ Poziv dr. Nansena v prid ruskim duševnim delavcem ni ostal brez uspeha. Zanje so že prispeli darovi iz Anglije, Danske, Belgije, Španske in celo iz Jugoslavije. Medicinska fakulteta v Parizu in Pasterjev zavod sta celo pričela zbirati redne mesečne prispevke. S tem se bo beda ruskih učeniakov znatno omilila.

Sovjetska vlada je opozorila zaveznike, da ne bo gledala ravnodušno na rešitev vprašanja Carigrada. Zavezniki se morajo ozirati na njene želje in zahteve.

+ Komisija za skupno sodelovanje vseh internacionalnih duševnih delavcev je izvolila za svojega predsednika francoskega filozofa Bergsona, za podpredsednika pa Murraya iz Anglije. Sloviti nemški prof. Einstein je opravičil svojo odsotnost, češ da se pripravlja na svoje študijsko potovanje na Japonsko.

+ Evropa stoji pred bankerotom, ker že davno ni več med narodi tiste mednarodne solidarnosti, ki je pred svetovno vojno vsaj životarila. Ko je Francija stavila ultimatum Nemčiji za vojno odškodnino, je tudi Anglija pritiskala na Francijo, Belgijo, Grško, Portugalsko in Jugoslavijo. Od vseh teh zahteva povračilo dolgov. Tudi Amerika zahteva plačilo dolgov od zaveznikov. Ta kritični položaj ima rešiti londonska konferenca 7. t. m.

+ Železničarsko stavko v Ameriki bodo mogli končati po skupščini v New Yorku, kjer bodo dejansko sprejeli predloge Hardinga, za katere so se že izrekle železničarske organizacije.

Dnevne vesti.

Današnji »Naprej« stane 1 Din.

Posebni vlak iz Ljubljane v Celje gre danes v nedeljo točno ob 7. zjutraj.

Kovinarji, ki se udeležijo vsedelavskega izleta v Celje imajo zbirališče na dan izleta t. j. 6. t. m. ob 6. zjutraj pred Bavarskim dvorom (Dunajska cesta). Vozne listke, če je mogoče, naj si vsak izletnik prej preskrbi.

Dom delavske družine, o katerem govori današnji podlistek, je resničen dom, ne izmišljen. Marsikdo, ki pozna zgodovino delavskega gibanja zadnjih dveh let, pozna tudi njegovo lice in ve, da je res urejen »kakor zanalašč za preganjanje nevednosti« in ve tudi, kako zdaj to nevednost »preganja«. Več bodo pa zvedeli vsi naši proletarci v kratkem, ko se bo temu domu pridružil morebiti še eden, popolnoma enakovreden bratec.

Ni mogoče pisati o vsem tako obširno, da bi bilo popolnoma jasno. Pa tudi treba ni, če pišemo vsak dan! Če bi so drugi vedeli vse tisto, kar smo že pisali, bi bil »Naprej« lahko še mnogo krajši, oziroma bi imel prostora tudi za take stvari, ki jih moramo zdaj izpuščati. — Zato se bomo morali navaditi spravljati vse številke ali pa hoditi vsak k svoji organizaciji, da tam pogledamo v tiste številke, na katere se sklicujejo naši pisatelji v poznejših člankih. Le tako bo mogoče odpraviti večno premlevanje stare vsebine. Dokler pa ne bomo gledali Abc na jasnem, ne moremo iti dalje...

Kopalni vlaki v Ježico. Počenši z 2. avgustom t. l. vozi kopalni vlak iz Ljubljane dr. kol. ob 13.43 min. ter se vrača iz Ježice ob 18.03 min.

Vprizoritev drame »Veleja« v Litiji. Splošna organizacija vojnih invalidov vdov in sirot za Slovenijo vprizori v nedeljo, dne 6. avgusta ob pol 8. zvečer v dvorani Sokolskega doma v Litiji »Veleja« dramo v 3 dejanjih. Igralci so po večini invalidi, sodelujejo pa tudi člani ljubljanske dramatične šole. Vse invalidom

naklonjeno občinstvo vabimo, da poseti v obilnem številu predstavo, katere čisti dobiček je namenjen v prid vojnim žrtvam. Po predstavi prijateljski sestanek v gostilni g. Pleničarja, kjer bo igral invalidski šramel.

V Osijeku so zaprli čevljarja Gradvola, ki je uganjal s sedemletnimi deklicami razne perversitete. Čevljarja so že zaprli, zdravniška preiskava pa je dogajala, da se nekaterih deklic ni dejansko poslužil.

Knjižarna Alpes v Milana izdaja životopise znamenitih laških duševnih delavcev. V pripravi so životopisi Michelangela, Kolumba, Tassa, Alfierija, Gordinja, Napoleona in drugih.

V Brüggu so končali proces proti princu Stolbergu in baronu Gagernu, ki sta za časa svetovne vojne ustrelila belgijskega grofa D'Acoza in ga potem še napol živega pokopala v nekem gozdiču. Sodišče je obsodilo oba plemenitaša na smrt. Seveda ju ne bodo obesili, ker sploh nista bila navzoča pri obravnavi. Oba se potikata v inozemstvu.

Ljubljana.

Zadruga pekov v Ljubljani naznanja cenj. odjemalcem, da so člani zadruge vsled vedno rastočih cen moki primorani od ponedeljka 7. t. m. prodajati beli kruh po 26 K, ter črni ozir. rženi po 22 K za 1 kg.

V časopisih je naznanil primarij dr. Stojc, da ne ordinira do konca avgusta, primarij dr. Drganc pa, da ne ordinira do 1. septembra. Ob tej priliki smo dobili od več strani pisma z vprašanjem: kdo da naj zdravi v bolnici bolnike, ker sta oba kirurga na oddihu? To vprašanje prepustimo v rešitev Zdravstvenemu odseku, ki je gotovo že moral nekaj v tem oziru ukreniti. Če še ni, upamo, da bo v najkrajšem času.

Celje.

»Prav dobro«, smo dobili včasih v šoli, če smo imeli šolsko nalogo v redu. Gosp. Šimnic si tega v svoji nalogi »V spominsko knjigo« pa ni zaslužil kljub temu, da je za to nalogo porabil precej časa in se potrudil. Prišel je tako daleč, da je zmešal pečenko z godlo, kljub temu, da sam to godlo dobro pozna, ker je živel v njej. Premislite! Edino zvečičavna vera je demokratska in kar je proti, zasluži pogubljenje. Prav! Oprostite g. Šimnic, če vam zalučamo v obraz, da lažete s Kukovcem in Žerjavom vred. Že samo ime vas je prijelo za ušesa. Demokrat se pravi v grščini vlada ljudstva, vi ste pa monarhisti in vse to, kar je proti imenu. Našemihi ste se s pavovim perjem. Očitajte, da ljudstvo razdvajamo. Saj moramo, da odvrnemo slepce iz blata, v katerem se valja z vami vred. Odgovorno delo je ljudstvo voditi po poštenem potu. Vi pa delate nasprotno, za to je upravičen priimek — hudo delci. Kdor laže je hudodelec, kdor pa krade je pa še večji hudodelec. Tako je, g. Šimnic. Resnica boli, zato je vaša naloga ničvredna, pa kljub temu, da ste jo dva dni delali.

Marijbor.

Delavska olimpiada l. 1923. v Marijboru! Prejeli smo vest, da se je v Marijboru baje osnoval pripravljalni odbor za vsedelavsko olimpiado, ki bi se naj prihodnje leto vršila v tem zelo primernem kraju. Dopisnik pozivlja delavstvo, naj bi vsak teden delo majhno vsotico na stran, da se bo moglo te prireditve udeležiti. Letos je ogromno število najboljših sodrugov moralo na svojo žalost izostati

v vsedelavskega zleza v Celju, ker so pač proletarci, ki ne morejo izdati tam borih sto kronic, kjer izdaja buržoazija stotisočake. Dopisnik priporoča zelo praktično misel, naj bi pravilno akcijo započele naše organizacije, tako da bi vsak sodrug, ki bi se hotel olimpiade udeležiti, v določenem času oddal svoj prispevek v skupno blagajno, kar naj bi se seveda zapisalo. Taka akcija s strani organizacij bi imela še to dobro, da bi lahko o pravem času olimpijski odbor poskrbel za dovoljno število prenočišč in za hrano. Načrti za to olimpiado so zelo veliki, tako da bo prva svoje vrste v Jugoslaviji.

Socialist si praviš. Ali bi mogel dati zadovoljiv odgovor na tole vprašanje: »Koliko naročnikov si že pridobil »Napreju«? In koliko članov socialistični stranki? Če si socialist, moraš biti aktiven član socialistične rdeče armade. Če nisi, tedaj ves tvoj socializem ničesar ne izda.

Zakon o zaščiti delavstva.

(Najvažnejše naredbe.)

Zakon o zaščiti delavstva je bil objavljen v Službenih novinah in je stopil s tem v veljavo. S tem prenehajo vse dosedanje naredbe, odloki in drugi predpisi, ki so se nanašali na delavsko zaščito.

Zakon o zaščiti delavstva obsega vsa obrtna, industrijska, trgovska, prometna, rudarska in njim slična podjetja; izključena so samo poljedelska.

V vseh podjetjih, v katerih dela več kakor 15 delavcev, znaša največja delavna doba 8 ur dnevno. V manjših podjetjih 8, 9 ali 10 ur, po značaju in teži dela, kar se bo določilo s posebnim pravilnikom. V tem ali v onem podjetju se delavni čas lahko podaljša na 10 ur dnevno v obliki nadur. V rudnikih pa največ 9 ur. Nadure se morajo najmanj za 50% več plačati kakor normalni delavni čas. Otroci pod 16 letom ne smejo v nobenem slučaju delati več kakor 8 ur dnevno. Ob nedeljah je vsako delo prepovedano, samo v podjetjih, v katerih je po njihovem značaju samemu delu nepretrgano, potem v kavarnah, gostilnah, hotelih, fotografskih ateljejih, pogrebnihi zavodih itd. se lahko dela cel dan, v pekarnah, mesnicah, prodajalnah življenjskih potrebščin, tobakarnah in prodajalnah časnikov, se pa sme delati dopoldne. Če $\frac{3}{4}$ delavcev katerega podjetja zahteva poljuben dan za odpocitek, ne pa nedeljo, more to minister socialne politike dovoliti. V ostalih podjetjih se sme ob nedeljah delati samo v zelo nujnih slučajih in je treba o tem obvestiti obrtno nadzorništvo.

Ženske brez razlike starosti in otroci pod 18 let ne smejo pomoči delati v nobenem podjetju, o katerem razpravlja ta zakon. Od tega, se lahko odstopi za ženske in otroke od 16 do 18 let samo v zelo nujnih slučajih. Otroci pod 14 leti sploh ne smejo biti zaposleni niti kot nosilci. Izvzete od tega so strokovne šole.

2 meseca pred in 2 meseca po porodu ne smejo biti ženske zaposlene. Za tačas dobivajo podpore po zakonu o zavarovanju delavcev. Prostorji v katerih se dela morajo biti higiensko urejeni, o čemer je izdalo obrtno nadzorništvo obširen pravilnik.

Delavci se smejo združevati v svrhu zaščite gospodarskih interesov. Delovni odnosi med delavci in delodajalci se morejo uravnati individualno in kolektivno.

Kot razredno predstavništvo delavcev in nameščencev, se osnujejo delavske

zbornice v Sarajevu, Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, Splitu, Novem Sadu, Skoplju in Podgorici.

V svrhu pravilnega uravnanja delavskih plač se osnujejo državne borze dela, pri katerih bo paritetni svet delavcev in delodajalcev.

V vseh podjetjih, ki jih obsega ta zakon, smejo delavci in nameščenci voliti svoje zaupnike. Naloga delavskih zaupnikov je:

a) da delajo za zaščito gospodarskih socialnih in kulturnih interesov delavcev, ki so zaposleni v podjetjih;

b) da upliva na obstoj dobrih odnosov med delavci in njihovimi delodajalci;

c) da sodelujejo pri sprejemanju in ustvarjanju kolektivnih pogodb dela med delavci in delodajalci;

d) da se potegujejo zato, da se delavci in delodajalci strogo drže vseh kolektivnih in individualnih pogodb o delu;

e) da posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki nastajajo iz delovnega odnosa; posebno v mezdih in sporih. Taki prepiri naj se rešujejo, če le mogoče, na miren način. Kjer bi to ne uspelo in bi zaradi tega pretela stavka, morajo zaupniki zahtevati posredovanje pristojnih državnih oblasti;

f) da posredujejo pri določanju akordnih tarifov, povprečnih minimalnih zaslužkov v kolikor ni uravnano s kolektivnimi pogodbami ob sodelovanju delavskih profesionalnih organizacij in delodajalcev, kakor tudi da posredujejo pri razdelitvi akordnega dela;

g) da vstrajajo pri tem, da se strogo sprejmejo vse mere, ki so predpisane od zakonodavnih in upravnih oblasti za zaščito delavstva z ozirom na delavni čas, zdravje, življenje in socialno zavarovanje, kakor da tudi obveščajo in podpirajo nadzorne in pristojne oblasti v vseh vprašanjih, ki se tičejo sprejemanja obstoječe zakonodaje o zaščiti delavstva;

h) da so za red in disciplino v podjetjih;

i) da podpirajo delavce in delodajalce z nasveti pri vstopu delavcev v podjetje ali pri odpustu in da skrbijo, da se prepri, ki bi ob taki priliki nastali, mirno poravnajo;

j) da po možnosti sodelujejo pri upravi raznih delavskih humanitarnih ustanov, raznovrstnih zadrug, raznih združenj za medsebojno pomoč itd. v smislu odloka Ministrstva Socialne Politike;

k) da predlagajo delodajalcem razna izboljšanja v organizaciji dela v podjetjih.

Vsi delavci morajo imeti izkaznice. Za organizovane delavce veljajo izkaznice sindikalnih organizacij.

Poleg še več manj važnih naredb, predvideva zakon kazni za neizvrševanje njegovih predpisov.

Da bi se novi zakonski predpisi o delavski zaščiti čim bolj udomačili, bo Delavska zbornica vse nove zakone in pravilnike nabavila v obliki knjig ter jih bo razpošiljala krajevnim organizacijam. Razum tega bo izdelala pregled vseh socialno političnih zakonov v Jugoslaviji in priredila v jeseni tečaj za te zakone.

Vrednost denarja, 1 dolar velja 82.75 Din, 1 lira 3.82 Din, 100 avstrijskih kron pa 18 par. V Curihi velja 100 naših kron 1.55 švicarskih frankov.

Sredstvo proti druginji.

V vseh večjih kulturnih državah kakor v Angliji, Nemčiji itd. imamo zelo razvite produktivne zadruge z velikim

skim prometom in naročili. Naloga teh produktivnih zadrug je, dvigniti gospodarstvo svojih dežel, v splošnem pa uspešno se bojevati proti naraščajoči druginji s tem, da s svojim solidnim delom in brez velikih dobičkov izdelujejo in prodajajo za gospodarstvo važne predmete.

Ugodnost odjemalcev je ta, da imajo zares pričakovati izvrstno postrežbo in solidnost v cenah. Zaraditega se tudi od začetka nekateri krogi razburjajo, kar se pa kmalu poleže, ker občinstvo kmalu izve resnico. To dejstvo samo ob sebi izpodkova tla lažem.

Kakor v drugih kulturnih državah, bi morala tudi pri nas država take gospodarske zadruge podpirati. Žal da tega neče.

Pri nas so navezane produktivne zadruge edinole na samopomoč — pa vendar, ali pa baš zato nekatere kljub vsem težkočam izvrstno delujejo.

Izmed teh je ena najboljših letos spomladaj ustanovljena »Produktivna zadruga kleparjev, inštalaterjev, kotlarjev in krovcev v Ljubljani, Kolodvorska ulica 28«. Ta zadruga je potegnila za seboj vse najboljše delavne moči teh strok in je danes najbolj zmožno podjetje v Sloveniji. Prejme vsaka te stroke spadajoča dela, od najmanjših popravil do največjih del, oz. najrazličnejših kotlarskih del iz vsakovrstne, tudi bakrene pločevine. Vodstvo obrata bo obrat izpopolnilo po vzorcu največjih tvrdk v inozemstvu. Ker so v obratu zaposlene izvrstne moči z dolgoletnimi inozemskimi izkušnjami, zato tudi lahko vsak pričakuje le dobro in solidno delo.

Zadruga posreduje tudi za delovne moči in ima vsled ugodnih vezi s tovarnami redno v zalogi vsakovrstne pločevine po najnižjih konkurenčnih cenah.

Zadruga kleparjev stoji danes s svojim obratom na prvem mestu v Sloveniji in bo v najkrajšem času tudi tehnično enakovredna inozemskim tvrdkam. Zato to zadrugo najtopleje priporočamo ter želimo, da bi kmalu uresničila svoje načrte v prid narodnemu gospodarstvu.

Gospodarska organizacija in delavstvo.

Širom sveta in celo v najskritejšem gorskem kotu bivajočim slojem je pokazala vojna in povojna doba, da je naše gospodarstvo, ki ga vodijo le pridobitni sloji na popolnoma napačnih temeljih. Proizvajalci, ki uživajo vse ugodnosti in predprave v državi, se pehajo noč in dan za dobičkom, ta politika se je izkazala za škodljivo na vsej črti. Konsument ve, da je prevarjen, ve da bi bilo lahko drugače, ali pomagati si ne zna iz te zagate, ne ve, kje bi se lotil dela, kakšno obliko naj bi mu dal, da varuje svoje žep pred predolgimi prsti spekulantov. Zaveda se tudi, da imamo neko višjo oblast, ki združuje v sebi moč, to je državo, ali ne ve, kako naj to državo preuredi in jo prisili, da bo služila njemu v korist. Da odstranimo to gnilobo in si pridobimo državo, moramo dopovedati vsakomur, da dosežemo to le z energično samopomočjo. — Delavec konsument si more le sama pomagati. Treba je, da svoje moči zbere v trdni organizaciji. Takšna organizacija bi dosegla titansko moč, ki bi ne le diktirala gospodarsko smer v državi, marveč tudi odstranila vse, kar je nezdravega.

Voditelji današnjega gospodarstva: industrijci, agrarci, trgovci i. dr., ti imajo

Jo mogočen in skoro neomejen vpliv na vsa gospodarska vprašanja. Njihovo število napram milijonski množici, enotne organizacije, ki se ne dajo motiti niti z verskimi, niti z narodnimi, niti s političnimi nazori. Kadar gre za njihove koristi, tedaj izginejo vsa nasprotstva, ki jih ločijo drugače v različne tabore, tedaj poznajo samo eno korist, korist svojega žepa. Tudi konsumentje si morajo ustvariti tako silno organizacijo brez ozira na narodnost, politično in versko prepričanje. Strniti se morajo zelo tesno in priznavati morajo vsem enak program najnižjih zahtev in spoznati morajo, da se ne smejo mešati gospodarske zadeve s političnimi, nacionalnimi in verskimi. Seveda ne mislimo s to zadnjo zahtevo, naj izginejo vsa politična, narodnostna in verska nasprotstva v razvoju človeške zgodovine in še bo dolgo trajalo, da se ublaže. Ali preko vseh drugih nasprotstev veže nas izkoriščance gospodarska sila, kajti vsi bomo zadovoljni, če dosežemo z močno organizacijo konsumentov nižje cene.

Konsumno društvo za Slovenijo (prvotno Konsumno društvo za Ljubljano in okolico) je pričelo prvo orati ledino. Ustanovljeno je bilo leta 1918 in otvorilo

svojo prvo prodajalno na Glincah pri Ljubljani. Tamošnje delavstvo je s težavo zbralo par tisoč kron ter pričelo s trudopolnim delom. Zasramovali so nas, zmerjali in nam delali vse mogoče zapreke, in vendar smo šli naprej! Kmalu je sledila druga prodajalna v Vodmatu in potem v Šiški, pridružili so se nam Jeseničani in drugi, tako, da smo imeli že pred vojno 10 prodajalnih ter 2000 članov. Ko se je pričela vojna smo imeli precej trdno postojanko in tudi precej pionirjev, ki so požrtvovalno in neutrudno širili združno misel. Vojna je v razvoju naše organizacije napravila nagel preokret. Izkoriščani konsumentje so trumama drveli v našo organizacijo, tako, da smo morali omejiti sprejemanje novih članov. Mnogo novih prodajalnih smo otvorili, tako, da jih imamo danes 42 in včlanjenih okrog 20.000 konsumentov:

deležnega kapitala	K 2.000.000
imetja v hišah	» 16.000.000
imetja v blagu	» 50.000.000

Hranilnih vlog so naši člani vložili že nad 5 milijonov kron. Naša organizacija poseduje v teh razdrapanih razmerah precejšno gospodarsko silo. Vendar pa je ta moč z ozirom na ono naših nasprotnikov še vedno prešibka, da bi mogla uspešno

kljubovati velikemu in mogočnemu sovratniku.

Okleniti se moramo naše organizacije s še večjo ljubeznijo in požrtvovalnostjo, da je usposobimo za zdravo in uspešno življenje.

Vmesno trgovino bo združništvo s časom popolnoma odpravilo. Kdaj to dosežemo, je odvisno od delavnega ljudstva. Žal da se to ljudstvo vse premalo briga za svojo bodočnost, da napake svojih organizacij le prerado zavrača na posameznike, namesto da bi jih odpravilo s svojim sodelovanjem. Kakor za vse življenje, tako velja posebno za trgovino načelo, da je vsak pošten, kdor goljufati ne more. Posamezni trgovci skrivajo svoje račune, zadruga pa delajo javno in vsak član, ki se res zanima za svojo zadrugo, ve, kako se v nji gospodari. Kadar bomo to dopovedali vsemu delavnemu ljudstvu, takrat bo konec prerakanja o grehih posameznikov, konec vseh goljufij in vsega sumničenja. Ko bomo za svojo zadrugo vsi delali, bomo vedeli, da delamo pošteno, ker ne moremo drug drugega goljufati.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).
Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Citajte naš tisk!

Dnevnik „NAPREJ“ stane mesečno	Din 10—
Tednik „LJUDSKI GLAS“ stane mesečno	2-40
„VOLKSTIMME“ izhaja 2krat tedensko, stane mesečno	2-50
Naroča se v Mariboru Ruška cesta 5.	
„DELAVEC“ glasilo Strojarske komisije za Slovenijo. Mesečnik „NAŠI ZAPISKI“ stane letno	25—
Družinski list „KRES“ izhaja mesečno in stane letno	40—
Naroča se v Ljubljani, Židovska ulica 1.	
Oskar Wilde: „PRAVLJICE“, elegantno vezane	12-50
Karol Marks in Friderik Engels: „KOMUNISTIČNI MANIFEST“	1—
Bauer - Uratnik: „POT K SO-CIALIZMU“	1—
„SOCIALIZEM IN VERA“ broširana	7—
lepo in trdno vezana	9—
F. Engels - Zagar: „RAZVOJ SOCIALIZMA“ od utopije do znanosti, stane	5—
Naroča se v Ljubljani, pošl. predal št. 168.	
Osebná naročila v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I. (Učiteljska tiskarna.)	
Razširjajte naše časopise in knjige! — V izobrazbi in zavednosti je naša moč!	

Stavbena in gostilniška zadruga „Delavski dom“

v Trbovljah, r. z. z. o. z.

sporoča svojim članom, da toči dobra **dolenjska, bizeljska in ljutomerska izbrana vina**, kakor tudi vedno **sveže pivo** v sodčkih in steklenicah, vedno po konkurenčnih cenah.

VLOGE obrestuje po čistih 4½ %. Vloge so znašale 31. dec. 1921 K 592.971-17, rezervni delež K 29.022-19. Blagovni promet v letu 1921 pa je znašal K 1.820.617-51.

Clan postane lahko vsakdo, ki plača K 50— in vpisnino 50 vin.

Prva produkt. zadruga krojačev

Maribor, Ruška cesta 5

priporoča obleke za moške in ženske po zmernih cenah in dobre kakovosti.

Gostilna LJUDSKI DOM

Maribor

Ruška cesta št. 7

priporoča

izborna kuhinjo in pijačo.

INSTALACIJA VODOVODOV

VODOVODNA POPRAVILA

INSTALACIJA STRELIVODOV

SPLOŠNO KLEPARSTVO

PROJEKCIJA ZADRUŽNE KLEPARSTVA

POCINKANJE PREDMETOV

ZAVOD ZA POCINKANJE RAZNIH PREDMETOV

IZVRŠUJE VSA TESTIRANJA

PREVZAME SE VSAKO DELO TUDI IZVEN SLOVENIJE!

Kruh in pecivo vseh vrst

najboljše kakovosti peče

I. delavska pekarna

v Ljubljani, Kolezijska ulica 4

in ga oddaja

v Ljubljani in okolici v onih prodajalnah, ki so označene s tozadevnimi napisi.

Prva mariborska delavska pekarna r. z. z. o. z.

v Mariboru, Tržaška cesta 38

Telefon 324. ustanovljena l. 1898. Telefon 324.

priporoča najboljši

beli in črni kruh, žemlje in razno fine pecivo.

Konsum. društvo rudarjev v Hrastniku

vpisana zadruga z omejenim poroštvo

sprejema hranilne vloge, ki jih obrestuje po 4 %.

Na podlagi zadnjega računskega zaključka ima 576 članov ter sledeče društvene sklade:

Rezervni delež K 120.201.82.

Društveni delež K 17.103.71.

Blagovni promet za l. 1919/20 je znašal K 2.963.093.48. Delež znaša K 100.—.

Član postane lahko vsak.

Nakupovalna zadruga

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Dunajska cesta 33 („BALKAN“).

Deželni pridelki, žito, mlevski izdelki vseh vrst.

Kolonijalno špecerijsko blago, spirituose, mast,

Uvoz! slanina, mesni izdelki. **Izvoz!**

Telefon 366. — Brzojavni naslov: Nakupovalna Ljubljana. — Čekovni račun št. 10.473.

Edina zaščitnica konsumenta

je zadruga

Konsumno društvo za Slovenijo

Poštni predal št. 13.
Telefon interurban 178.

Ljubljana.

Pošt. ček. račun št. 10.532.
Brz. nasl. „Kodes, Ljubljana“.

Ima 41 prodajalen v vseh krajih Slovenije.

Letni promet nad 100 milijonov kron.

Društvena posestva so vredna nad 16 milijonov kron.

Prodaja se le članom. Pristopnina K 10.—. Član društva postane lahko vsak. Delež K 200.—.

Hranilni oddelek.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje od dne vloge do dne dviga po 5 %, vloge proti polletni odpovedi po 6 %, večje stalne vloge po dogovoru.

Hranilni kapital 5 milijonov kron.

Vlagati se zamore osebno v centrali, ali po položnicah v vseh društvenih prodajalnah.

Zadruga ima danes že 20.000 članov.